Deima Žuklytė-Gasperaitienė

Įvairialypis Nijolės Šaltenytės pasaulis

NIJOLĖ ŠALTENYTĖ
Gimė 1946 m. rugsėjo 20 d. Kaune.
1965–1968 Vilniaus Valstybiniame dailės institute studijavo dizainą.
1969–1973 Vilniaus Valstybiniame dailės institute studijavo grafiką.
Nuo 1981 Lietuvos dailininkų sąjungos narė.
1991–2012 LDS tarybos narė.
1995–2000 LDS grafikos skyriaus pirmininkė
2008–2012 LDS grafikos skyriaus pirmininkė

Personalinės parodos
Personalines parodas rengia nuo 1986 m.
2001 Galerija „Kunsthaus Burg Obernberg", Obernbergas, Austrija
P. Kriaučiūno viešoji biblioteka, Marijampolė
Galerija „Kairė-Dešinė", Vilnius
Prancūzų kultūros centras, Otava, Kanada
Kauno viešoji biblioteka, Kaunas
2002 Prancūzų kultūros centras, Vankuveris, Kanada
Miesto galerija, Vinipegas, Kanada
2003 „Klaipėdos galerija", Klaipėda
Balzeko lietuvių kultūros centras, Čikaga, JAV
„Rainos" galerija, Klaipėda
2006 Galerija „Kairė-Dešinė", Vilnius
Čiurlionio galerija, Čikaga, JAV
Galerija BAS, Čikaga, Neipervilis, JAV
2007 Galerija „Laiptai", Šiauliai
Galerija „Aukso pjūvis", Kaunas
2010 „Herkaus" galerija, Klaipėda
2009 Galerija „Kogen", Jamanašis, Japonija
2011 Galerija „Meno niša", Vilnius
2013 Galerija „Meno parkas", Kaunas
2014 G. Petkevičaitės-Bitės biblioteka, Panevėžys
2015 Vaikų literatūros centro galerija, Talinas, Estija
Miesto teatro galerija, Talinas, Estija
2016 Galerija „Kairė-Dešinė", Vilnius

Grupinės parodos
Grupinėse parodose dalyvauja nuo 1974 m.
1990, 1992, 1994 Tarptautinė ekslibriso bienalė, Malborko pilies muziejus, Lenkija
1991,1994 Tarptautinė grafikos trienalė, Krokuva, Lenkija
1991 „Šiuolaikinė lietuvių grafika", Krokuva, Lenkija
1991,1993 „Mini Art 91,93", Olofstriomas, Švedija
1991,1994 Tarptautinė mažosios grafikos paroda, Šamaljeras, Prancūzija
1992 Baltijos šalių grafikos trienalė, Gdanskas, Lenkija
X grafikos trienalė, Stokholmas, Švedija
Vilniaus grafika ir akvarelė, Lemontas, JAV
Šiuolaikinė lietuvių grafika, Melburnas, Australija
XVII tarptautinė nepriklausoma grafikos paroda, Kanagava, Japonija

Pasakojimo apie Nijolės Šaltenytės kūrybą tiesiog neįmanoma nepradėti nuo esminės jos darbų savybės – moteriškumo. Jos ofortai tiesiog pulsuoja švelnumu, elegancija, jautrumu – visomis tradiciškai moteriai, kaip silpnosios lyties atstovei, priskiriamomis savybėmis. Tačiau po išoriniu kūrinių dailumu dažnai slepiasi gilesnis turinys, paliečiamos vienatvės, seksualumo, savistabos, vartotojiškumo temos. Tiesa, šie bruožai labiau aptinkami Šaltenytės kūryboje maždaug nuo 2000-ųjų metų. Ankstyvuosiuose grafikės darbuose vaizduojamas pasakiškas, sapną primenantis pasaulis. Todėl daugelis menotyrininkų linkę jos kūrybą sieti su siurrealizmu. Visgi norėtųsi pabrėžti, jog grafikės kūryba neapsiriboja vien tik šia modernizmo kryptimi: joje esama ir simbolizmo užuominų ar net visiškai abstrakčių kompozicijų. Kaip tik toks kūrinys – „Dėlionė" (2016) pasirodė neseniai Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė-dešinė" surengtoje Šaltenytės personalinėje parodoje „Viskas yra arti".

Šaltenytė studijas LSRS Valstybiniame dailės institute pradėjo 1965-aisiais. Nedrįsdama svajoti apie grafikės karjerą, iš pradžių pasirinko praktiškesnę, neseniai pradėtą dėstyti dizaino kursą. Visgi greitai pajuto, jog dizainas jai netinka, ir, įgijusi pakankamai įgūdžių, įstojo į grafiką. Menininkė studijas baigė 1973-iaisiais, tuomet ėmė aktyviai dalyvauti parodinėje veikloje. Ji kuria estampus, miniatiūras, ekslibrisus, iliustruoja knygas. Ne tik dalyvauja įvairiose Lietuvoje ir užsienyje rengiamose grupinėse parodose, tačiau ir pati kuruoja grafikos renginius, tarp kurių verta pažymėti jau savitą tradiciją suformavusią, nuo 1994 m. vykstančią, tarptautinę mažosios grafikos bienalę (nuo 2001 m. – trienalė). Be to, Šaltenytė įsitraukusi į Lietuvos dailininkų sąjungos veiklą: dalyvauja LDS Taryboje, ne kartą buvo Grafikos skyriaus pirmininkė. Iš gausių apdovanojimų (daugelis yra skirti už menininkės ekslibrisus) verta paminėti įvertinimą prestižinėje Talino grafikos trienalėje 1983 ir 1986 m. Be to, 2007 m. buvo apdovanota ordino „Už nuopelnus Lietuvai" Riterio kryžiumi.

Šaltenytė priklauso moterų grafikių kartai, į meno lauką atėjusiai XX a. 8 dešimtmečio pradžioje. Šiai kartai taip pat priklauso ir Viktorija Daniliauskaitė, Danutė Gražienė, Irena Daukšaitė-Guobienė, Danutė Jonkaitytė, Elvyra Katalina Kriaučiūnaitė, Birutė Stančikaitė, Jūratė Stauskaitė, Ramunė Vėliuvienė ir Nijolė Vilutienė. Menininkės atitolo nuo išorinių realybės įvykių, savo žvilgsnį nukreipė į vidinį žmogaus pasaulį, jam išreikšti pasitelkdamos metaforų kalbą. Kaip pagrindinę išraiškos priemonę dažniausiai naudojo ofortą, akvatintą, litografiją. Šaltenytė, kaip tikra šios kartos atstovė, taip pat domisi vidinėmis patirtimis, tad jos kūryboje dominuoja emocinės būsenos, akistata su pasąmonėje glūdinčiais archetipais. Iš minėtųjų menininkių Šaltenytę išskiria jai būdinga sveika ironija, neleidžianti kūrybiniam balansui pernelyg nukrypti į poetinę pusę. Tad grafikės temų repertuare atsiranda ir moteriškos buities detalių, traktuojamų su šypsena ir kai kuriais atvejais – nepakantumu.

Ironijos dar nerasime ankstyvuosiuose Šaltenytės darbuose. Jie metaforiški ir taurūs, skatinantys žiūrovą mąstyti, kurti savo interpretacijas, patirti stiprų estetinį išgyvenimą. Darbų motyvai dažnai grindžiami žmogaus figūra, kuri esti išvien su gamta. Pavyzdžiui, atspaude „Rudens vėjas" (1982) paukščiai apsupę žmogų ir, rodos, tuoj jį pakels aukštai link greitai skriejančių debesų. Šiame, kaip ir kituose ankstyvuosiuose grafikės darbuose, erdvė yra abstrakti ir universali, nurodanti tik tai, kad veiksmas vyksta atvirame lauke. Kaip ir daugelio to meto grafikų darbuose, taip ir Šaltenytės kūryboje, vyrauja tamsus koloritas, kūriniams suteikiantis dramatiškumo, kuriantis mistišką nuotaiką. Visgi būsimo